

A woman with blonde hair tied back, wearing a bright pink jacket and blue pants, is crouching on a grassy hillside. She is holding a smartphone up to take a photo of the landscape. The background features a dense green forest, a lake in the distance, and rolling hills under a slightly overcast sky.

Kommentarer till Civilutskottets betänkande 2021/22:CU33 gällande den nationella planen för omprövning av vattenkraft

2022-03-18

Civilutskottets förslag och övriga ställningstaganden

Civilutskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom och tillkännager för regeringen att:

- NAP-tidplanen förskjuts om inte regeringsprövningen av åtgärdsprogrammen är klar när nästa omgång ansökningar ska lämnas in, dvs före den 1 september 2022.
- Regeringen säkerställer att ansvariga myndigheter vidtar alla nödvändiga åtgärder för att minimera omprövningarnas negativa inverkan på vattenkraftselen genom att riktvärdet om 1,5 TWh upprätthålls som en maximal produktionsförlust och att de undantag som EU-rätten medger nyttjas fullt ut.

Civilutskottet framhåller också att:

- Det är viktigt att omprövningarna görs utifrån ett väl underbyggt underlag.
- Det inför omprövningarna måste finnas en helhetssyn såväl nationellt som i det specifika avrinningsområdet.
- Den politiska viljan angående vattenkraften är tydlig och det är regeringens uppgift att säkerställa att regelverket och myndigheternas handläggning motsvarar den viljan.

Reservationen från S, V, L och MP

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet yrkar avslag för Civilutskottets förslag med följande motiveringar:

- Det vore olyckligt att förskjuta tidplanen för de aktörer som har inrättat sig efter den.
- Det måste förutsättas att utfallet av den nationella planen kommer att följas upp noggrant och att eventuella behov av justeringar utreds och åtgärdas på ett väl underbyggt sätt.
- Åtgärdsprogrammen har liten eller ingen betydelse för omprövningarna enligt den nationella planen, vilka ska göras utifrån föreskrifter om miljökvalitetsnormer.
- Vattenmyndigheterna kommer under de kommande åren att göra en successiv översyn av statusklassningar och normer för alla vattenförekomster som ska prövas. En sådan översyn är nyligen gjorts.
- S, V, L, MP utgår från att vattenmyndigheterna följer det gällande regelverket, inklusive riktvärdet om 1,5 terawattimmar för vad som, på nationell nivå, kan anses vara betydande negativ påverkan på kraftproduktionen enligt 4 kap 3 § vattenförvaltningsförordningen.
- Omprövningarna bör inte resultera i krav på utrivning annat än undantagsvis.
- Den som äger ett vattenkraftverk kan ansöka om pengar från Vattenkraftens miljöfond för att utreda, anpassa och modernisera sitt eller sina kraftverk efter dagens miljölagstiftning

Energiföretagens kommentarer

- Energiföretagen uppskattar Civilutskottets initiativ och stödjer utskottets förslag och övriga ställningstaganden. Vi vill dock understryka att det primära inte bör vara att fördröja omprövningsprocessen utan att åtgärda de brister i myndigheternas tolkning och tillämpning av gällande regelverk och politiska beslut som både vi och andra aktörer uppmärksammat.
- Precis som påtalas i reservationen så har många organisationer kraftsamlat för att kunna genomföra den nationella planen enligt den fastställda tidplanen. Om riksdagen och regeringen finner att den beslutade tidplanen ska förskjutas så bör därför inte uppehållet vara längre än nödvändigt, utan endast tills bristerna har åtgärdats.
- Den uppföljning av den nationella planen som förutsätts i reservationen har inte inletts och det saknas ännu metodstöd för hur den ska genomföras. Ansvariga myndigheter har ännu inte fått något uppdrag att genomföra denna uppföljning.
- Det stämmer som anges i reservationen att verksamheterna ska prövas utifrån miljö kvalitetsnormerna och inte åtgärdsprogrammen, men eftersom både miljö kvalitetsnormerna och åtgärdsprogrammen är framtagna inom samma vattenförvaltningsprocess så bygger de på samma bristfälliga underlag.
- Vattenmyndigheterna har inte gjort alla de utredningar som de är skyldiga att göra och de analyser som gjorts bygger i många avseenden på felaktiga eller allt för förenklade metoder. Reservationens utgångspunkt att regelverket efterlevs måste således ifrågasättas.
- Den översyn av klassning och normer som refereras i reservationen har mötts av kraftig kritik från nästan alla remissinstanser, inklusive statens egna expertmyndigheter Havs- och vattenmyndigheten (HaV), Svenska kraftnät (Svk) och Energimyndigheten (STEM). Den nyss genomförda översynen bör alltså vara ett skäl för utskottets förslag snarare än emot. Läs gärna [vårt svar på vattenmyndigheternas samråd](#).
- Det stämmer som anges i reservationen att pengar kan sökas från Vattenkraftens miljöfond, men det bör understrykas att de 10 miljarder kronor som fonderats räcker endast under förutsättning att regelverket och beslutade riktvärden följs.

Energiföretagens förslag

- 1) Regeringsuppdraget om uppföljning av den nationella planen, inklusive följsamhet mot riktvärdet 1,5 TWh och påverkan på vattenkraftens effekt och reglerförmåga bör snarast ges till HaV, Svk och STEM så att de kan allokera resurser och utveckla den metodik som saknas.
- 2) HaV måste revidera sina föreskrifter och vägledningar och därmed säkerställa att de inte medför en strängare tillämpning än vad som är nödvändigt enligt EU-regelverket. Detta gäller inte minst de föreskrifter och vägledningar som styr tillämpningen av kraftigt modifierade vatten (KMV) och undantag. Se [vårt remissvar till HaV angående KMV-vägledningen](#).
- 3) Betydande negativ påverkan på samhällsnyttan vattenkraftsel och om det finns något annat sätt att tillföra denna nytta på ett sätt som är väsentligt bättre för miljön och därtill tekniskt och ekonomiskt rimligt bör inte bedömas av vattenmyndigheterna utan av expertmyndigheterna Svk och STEM. Vattenmyndigheterna bör i vattenförvaltningsförordningen ges en skyldighet att inhämta ett yttrande från Svk och STEM angående påverkan på samhällsnyttan vattenkraftsel inför beslut om KMV och undantag.
- 4) När ovanstående är på plats bör vattenmyndigheterna göra om översynen av klassificering och normsättning i de vattenförekomster som påverkas av vattenkraft och därefter bör ett nytt samråd hållas.
- 5) Vattenmyndigheten bör ges ett uppdrag att delta i de regionala samverkansprocesserna och använda det underlag som tas fram där. Se [vårt remissvar till HaV angående samverkansprocesserna](#).
- 6) På längre sikt bör regeringen se till att [Vattenförvaltningsutredningens förslag](#) genomförs.

